

ORHAN KEMAL'in Hikâye Dünyası

SİNAN BAKIR

Sinan Bakır, 1985 yılında doğdu. 2009 yılında Balıkesir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden birincilikle mezun oldu. Akdeniz Üniversitesi'nde tezsiz yüksek lisans yaparak 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liseye atandı. 2015 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde tezli yüksek lisans yaptı ve "1950 Sonrası Türk Hikâyesinde Anlatıcı-Anlatım Teknikleri İlişkisi (Orhan Kemal, Leylâ Erbil, Mustafa Kutlu)" başlıklı teziyle mezun oldu. Yazar, çalışmalarını son yıllarda modern Türk şiiri üzerine yoğunlaştırdı. *Türkiyat Mecmuası*, *Turkish Studies*, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü dergisi* ve *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* gibi uluslararası hakemli dergiler ile *Türk Dili*, *Varlık*, *Türk Edebiyatı*, *Hürriyet Gösteri*, *Hayal* gibi edebiyat dergilerinde makaleleri yayımlanan Sinan Bakır, hâlen Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

ORHAN KEMAL'İN
HİKÂYE DÜNYASI

SİNAN BAKIR

Hece Yayınları: 479

İnceleme

© Hece Yayınları

Birinci Basım: Nisan 2018

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-9556-82-8

Baskı

www.özyurtmatbacilik.com

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

© Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ / 9

I. BÖLÜM: HAYATI

- Çocukluğu / 11
İlk Gençlik Yılları / 13
Askerliğe Alınması ve İlk Mahkûmiyeti / 14
Bir Dönüm Noktası: Nâzım Hikmet'le Tanışma / 14
İstanbul Yılları / 16
Son Günleri ve Ölümü / 17

II. BÖLÜM: HİKÂYECİLİĞİ VE HİKÂYE KİTAPLARI

- 1940- 1960 Yılları Arasında Görülen Anlayışlar / 19
1950 Kuşağı / 25
Toplumcu Gerçekçilik Anlayışı / 30
Orhan Kemal ve Toplumcu (Aydınlık) Gerçekçilik 33
İlk Şiirleri ve Nâzım Hikmet'in Sanatına Etkisi / 37
Hikâye Türünde Etkilendiği İsimler / 41
Hikâye Türü Hakkındaki Görüşleri / 44
İlk Hikâyeleri / 45
Orhan Kemal Hikâyeciliğinin Ana Çizgileri / 46
HİKÂYE KİTAPLARI / 62
Ekmek Kavgası / 62
Sarhoşlar / 64
Çamaşırcının Kızı - Küçücük / 67
Grev / 68
72. Koşuş / 69
Kardeş Payı / 72
Önce Ekmek / 73
Kırmızı Küpeler - Babil Kulesi / 75
Yağmur Yüklü Bulutlar – Dünyada Harp Vardı / 76
İşsiz / 78
Arka Sokak / 78
İstanbul'dan Çizgiler / 78
Hikâyelerin Tasnifi / 79
İşçi Hikâyeleri / 81
İşsizlik ve Yoksulluk Merkezinde Gelişen Hikâyeler / 83
Çocuk Hikâyeleri / 84

Hapishane Hikâyeleri /	85
Kadının Merkezde Olduğu Hikâyeler /	86
Küçük İnsanların Gündelik Hayatını Konu Alan Hikâyeler /	86
Otobiyografik Hikâyeler /	88
Konusunu Yozlaşmış Burjuva Hayatından Alan Hikâyeler /	88
Aşk Hikâyeleri /	88

III. BÖLÜM: KONULAR VE ŞAHISLAR KADROSU

KONULAR /	89
Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Konu Çeşitliliği/Konuların Kaynağı /	89
Küçük İnsanlar ve Gündelik Yaşamları /	90
Küçük İnsanların Ortak Kaderi: Yoksulluk /	92
İşsizlik /	95
Açlık /	96
Sosyal Adaletsizlik /	97
Sınıfsal Çatışma /	98
Sınıfsal Bilinç /	99
Toplumsal Eleştiri /	101
Toplumsal Yozlaşma /	103
Bireysel Yozlaşma /	105
Aile Kurumu /	111
Kadın ve Kadın Sorunları /	115
Çocuk ve Çocuk Sorunları /	111
Umut/Hayal Kurma /	117
Aile Saadeti /	118
Kıskançlık /	120
Çalışan İşçiler ve Sorunları /	121
Sömürü /	123
Emek /	123
Göç/Gurbet /	124
Dilencilik /	125
Fahişelik /	126
Cinsellik/Cinsel Sömürü /	127
Taciz /	131
Tecavüz /	132
Aldatma/Dolandırma /	133
Hapislik /	134
Aşk/Sevgi /	135
Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Mizah /	136
ŞAHIS KADROSU /	142

Orhan Kemal'in Küçük İnsanları / 142
Toplumsal Yozlaşmanın Savunmasız Kurbanları: Kadınlar / 143
Toplumsal Yozlaşmanın Savunmasız ve Küçük Kurbanları: Çocuklar / 148
İyiyle Kötü Arasında: Erkekler / 152
Eli Ekmek Tutanlar: Gençler / 153
Hayata Tutunmaya Çalışanlar: Yaşlılar / 154
El Pençe Duranlar: Dilenciler / 155
Sokağa Korku Salanlar: Serseriler / 156
Ekmek İçin Bedenini Satanlar: Fahişeler / 156
Sömürü Düzeninin Ortasında: İşçiler / 157
Ekmek Peşindeki Mağrur Yoksullar: Memurlar / 159
Demir Parmaklıklar Arasında: Mahkûmlar / 161
TIPLER / 164
İdealize Edilmiş Tipler / 164
Yozlaşmış Tipler / 166

VI. BÖLÜM: HİKÂYELERİN YAPISI

Dil ve Anlatım / 169
Sokağın Dilinin Metne Taşınması / 128
Argo ve Jargona Dayalı Söyleyiş / 174
Orhan Kemal'in Üslubu / 175
ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI / 177
Anlatıcı / 177
Bakış Açısı / 182
Anlatıcı ve Bakış Açıları Çeşitleri/Türleri / 186
I. Şahıs Anlatıcı ve Bakış Açısı / 186
II. Şahıs Anlatıcı ve Bakış Açısı / 187
III. Şahıs Anlatıcı ve Bakış Açısı / 188
a. Tanrıbilici Anlatıcı / 188
b. Müşahit Anlatıcı / 190
IV. Çoğul Anlatıcı ve Bakış Açısı / 191
Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Anlatıcı ve Bakış Açısı / 192
Ekmek Kavgası / 192
Sarhoşlar / 195
Çamaşırcının Kızı-Küçücük / 200
Grev / 203
72. Koğuş / 206
Kardeş Payı / 207
Önce Ekmek / 211
Kırmızı Küpeler, Babil Kulesi, Yağmur Yüklü Bulutlar, Dünyada Harp Vardı ve

İstanbul'dan Çizgiler Adlı Hikâye Kitaplarında Anlatıcı ve Bakış Açısı / 212
Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Görülen Anlatıcı Tipinin Genel Özellikleri / 215
TEKNİK / 218
Anlatım Teknikleri / 218
Orhan Kemal'in Hikâyelerinde Anlatım Teknikleri / 220
1. Anlatma ve Gösterme Teknikleri / 220
2. Diyalog Tekniği / 226
3. Özetleme Tekniği / 235
4. Geriye Dönüş Tekniği / 238
5. İç Çözümleme Tekniği / 241
6. İç Monolog Tekniği / 245
7. İç Diyalog Tekniği / 248
8. Bilinç Akışı Tekniği / 250
9. Mektup Tekniği / 254
10. Leitmotiv Tekniği / 256
11. Tasvir Tekniği / 259
12. Montaj Tekniği / 265
ZAMAN VE MEKÂN / 273
Zaman / 273
Mekân / 274

V. BÖLÜM:

HİKÂYE ÖZETLERİ ÜZERİNDEN KONU VE ŞAHISLAR DÜNYASI

1. Ekmek Kavgası / 277
2. Sarhoşlar / 281
3. Çamaşıcının Kızı-Küçük / 285
4. Grev / 289
5. 72. Koğuş / 295
6. Kardeş Payı / 295
7. Önce Ekmek / 300
8. Yağmur Yüklü Bulutlar / 304
9. Dünyada Harp Vardı / 314
10. Kırmızı Küpeler / 318
11. Babil Kulesi / 327
12. İstanbul'dan Çizgiler / 331
13. Önemli Not! / 333

KAYNAKÇA / 337

Ön Söz

Toplumcu gerçekçi edebiyatın üretken ve özgün yazarı Orhan Kemal; roman, hikâye, senaryo metinleri, oyun, şiir ve hatıra gibi edebiyatın farklı alanlarında eserler vermiştir. Özellikle roman ve hikâye türlerinde kaleme aldığı eserleriyle büyük yankılar uyandırmış, bu türdeki kitapları yayımlandığı andan itibaren çeşitli araştırmalara/tenkitlere tabi tutulmuş, aradan geçen yarım yüzyıla rağmen ilk günkü güncelliğini koruyarak geniş bir okur kitlesine ulaşmıştır. 27 roman ve 12 hikâye kitabı yayımlayan yazarın daha çok romancı kimliğinin öne çıktığı, eserleri üzerine yapılan araştırmaların da bu zemin üzerinde yoğunlaştığı görülür. Oysaki hikâye türünden romana geçiş yapan Orhan Kemal, bu türü sadece romana geçiş basamağı olarak düşünmemiş, bundan dolayı ömrü boyunca hikâye türüyle olan ilişkisini kesmemiş, neredeyse ölümüne (1970) dek hikâyeler yazmaya ve yayımlamaya devam etmiştir. 265 hikâyeyle Türk hikâyeciliğinin en üretken yazarlarından biri olmayı başaran Orhan Kemal, bu türde yayımladığı kitaplarıyla da alanının en saygın armağanlarını kazanmıştır. Romanlarına kıyasla hikâyecilik yönünün ıskalanması, yazarın hikâye türündeki gelişiminin bir bütün olarak aydınlatılamamasına neden olmuştur. Orhan Kemal'in hikâyeleri üzerine yapılmış kapsamlı bir çalışmanın olmayışı, bütün ömrünü bu türe adanmış yazara büyük bir haksızlık olarak kabul edilmelidir. İşte bu çalışma, böyle bir eksikliği gidermeye yöneliktir. Çalışmada Orhan Kemal'in bütün hikâyeleri incelenmiş ve yazarın hikâyeciliğinin ana çizgileri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma beş bölümden oluşur. **Birinci bölümde** Orhan Kemal'in hayatı üzerinde durulmuştur. Orhan Kemal'in yaşadığını yazan bir yazar olması, bu bölümü zorunlu kılmış, yazarın hayat hikâyesi çocukluğundan başlanarak ölümüne dek ana hatlarıyla aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde yazarın kapsamlı bir biyografisini veren Nurer Uğurlu'nun *Orhan Kemal'in İkbâl Kahvesi*,

Asım Bezirci'nin *Orhan Kemal, Yaşamı, Sanatı, Eserleri, Anıları* ve Işık Öğütçü'nün *Sessizlerin Sesi Orhan Kemal* adlı eserleri kaynak olarak kabul edilmiştir. İkinci bölümde Orhan Kemal'in hikâyeciliği ve hikâye kitapları ele alınmıştır. Dönemin edebî ortamının da irdelendiği bu bölümde hikâyelerin tamamı tasnif edilmiştir. Konu ve şahıslar kadrosu adını taşıyan üçüncü bölümde yazarın hikâyelerinde sıklıkla işlediği 28 konu üzerinde durulmuş; geniş bir şahıs kadrosu barındıran hikâyeler, karakterler bakımından da değerlendirilmiştir. **Dördüncü bölümde** hikâyeler; dil, anlatım ve teknik yönünden ele alınmış, hikâye kitapları ayrıca anlatıcı ve bakış açısı yönünden de tek tek çözümlenmiştir. **Beşinci bölümde** ise 265 hikâyenin özeti verilerek kısa değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma sırasında yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Ülkü Eliuz'a, Prof. Dr. A. Cüneyt İssi'ya, görüşme teklifimi kabul ederek destek ve tenkitlerini esirgemeyen Sayın Işık Öğütçü'ye ve bu incelemenin kitap hâline getirilmesinde emeği geçen Hece Yayınları ailesine teşekkür ederim.

Sinan Bakır
İstanbul, 2017

I. BÖLÜM

HAYATI

Çocukluğu

Orhan Kemal, 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde gözlerini dünyaya açar.¹ Yazarın gerçek adı Mehmet Raşit Ögütçü'dür.

¹ Nurer Uğurlu'nun Örgün Yayınevi'nden 2002 yılında çıkan *Orhan Kemal'in İkbal Kahvesi* adlı eseri, yazarın geniş bir biyografisini sunar. Orhan Kemal'in ağzından verilen şu satırlar onun hayat hikâyesinin bir özeti niteliğindedir: "... 1914 yılında, seferberlik davulları çalınırken, Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğmuşum... Dedem Elazığlıdır. Bir memur olarak Adana'ya gelmiştir... Babam, avukat, çiftçi, parti lideri. (1930'daki demokrasi denemelerine Ahali Fırkası ile katılan, bu yüzden çok sert çıkışlar yapan, sonra da memleketi terk ederek Suriye ve Lübnan'da 'gönüllü sürgün' hayatı yaşamak zorunda kalan Abdülkadir Kemali Bey). Annem, Rumeli göçmenlerinden ve eski bir öğretmen olan Azime Hanım'dır. Biri erkek olmak üzere, benden küçük dört kardeşim var. Evliyim, beş çocuğum var. Yıllardır kalemlimle geçinmeğe çalışıyorum. Yazarlıktan başka yapacak işim olmadığından, istesem de istemesem de yazar kalmak zorundayım. İstemesem de dedim, gerçekten bu meslek zaman zaman çok verimsizleşiyor, bu yüzden geçim sıkıntısı çekiyorum. Öğrenimime gelince. Hiçbir zaman çalışkan öğrenci olmadım. Futbol ve polisiye romanlar beni okuldan çok ilgilendirdi. Babamın siyasi parti macerası Suriye'ye kaçmakla sonuçlanınca, okulla aramdaki bağlar kopuverdi. Yıllar yılı Çukurova'da, Suriye ve Lübnan'da başıboş bir hayat sürdüm, diyebilirim. Babamın özel öğretmenliği, okuldan daha etkin oldu. Okulun öğretmediklerini babamdan öğrendim. Yıllardan sonra memleketime döndüğüm zaman, artık kendi kendimi yetiştirmeye devam edecek hale gelmiştim. İlk zamanlar fabrika işçiliği, sonra aynı fabrikada kâtiplik, muhasebe memurluğu. Daha doğrusu, ekmeğin okuldan önce geldiğini görerek çalışmaya başladım. Bu arada spora veda, okumak, yeni yeni bir şeyler öğrenmek tutkusu ve hayata bakış. Ve kendi kendimi yetiştirme çabası. Elime ne geçtiyse okudum. Bilimsel kitaplardan felsefeye, sosyolojiye kadar ne buldumsa okudum. Sanıyorum annemden gelen bir 'müsbet bilimlere eğilim'den olacak, metafizikle bağlantım hemen hemen hiç olmadı. Kendi kendimi müsbet bilimlerin ışığı ve doğrultusunda yetiştirmeye çalıştım. Genel olarak Marxizim ile ilintim çok sonraları besledi. Hayata bakış, bazı sonuçlara varış, derken hapishane. Hapishane benim için bir çeşit üniversite oldu diyebilirim. Hikâyeci, romancı kabiliyetim orada keşfedildi ve gelişme yoluna girdi". s. 7-8. Ayrıca Orhan Kemal'in geniş biyografisi için bakınız: Asım Bezirci, *Orhan Kemal, Yaşamı, Sanatı, Eserleri, Anıları*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2003., Işık Ögütçü, *Sessizlerin Sesi Orhan Kemal*, Everest Yayınları, İstanbul, 2014., Mehmet Narlı, *Orhan Kemal'in Romanları Üzerine Bir İnceleme*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

Babası; siyasetçi, gazeteci, yazar ve devlet adamı Abdülkadir Kemali Bey'dir. İyi bir eğitim alarak yetişen ve İstanbul'da hukuk mektebinden mezun olan Abdülkadir Kemali Bey, döneminde siyasetçi kimliğiyle tanınır. Çeşitli vilayetlerde devlet hizmetinde bulunan, milletvekilliği, -kısa bir süre için de bakanlık- yapan Abdülkadir Kemali Bey, çok partili hayata geçiş denemelerinin yapıldığı 1930'lu yıllarda Ahali Cumhuriyet Fırkası'nı kurar. Bu partinin ömrü uzun sürmez; tek partili rejimin şimşeklerini üzerine çeker; Türkiye'den ayrılmak zorunda kalır. Bir süre sonra kurmuş olduğu parti de kapatılır. Entelektüel bir kişiliğe sahip olan Abdülkadir Kemali Bey, zengin bir yaşama sahne olan hayatındaki anılarını kaleme alır. Bu anılar, torunu Işık Öğütçü tarafından 2005 yılında *Orhan Kemal'in Babası Abdülkadir Kemali Bey'in Anıları* adıyla yayımlanır. Bu anılardan anlaşıldığına göre Abdülkadir Kemali Bey, uğradığı onca haksızlığa rağmen mücadeleci kimliğinden vazgeçmemiştir. Orhan Kemal'in annesi ise Azime Hanım'dır. Adana'da doğan Azime Hanım, "iki yıl kadar memleketinde ilkokul öğretmenliği yapmıştır. İyimser yaradılışlı, tatlı dilli, konuşkan bir kadındır. Belleği güçlüdür. Hikâye anlatmasını bilir ve sever. Zeki ve nüktecedir" (Bezirci, 2005: 13). Bu bakımdan Orhan Kemal'in kültürlü ve eğitilmiş bir aileye mensup olduğunu söylemek mümkündür.

Siyasi alandaki faaliyetlerinden ötürü tutuklanacağı konuşulan Abdülkadir Kemali Bey, Suriye'ye kaçır. Ailesini de yanına aldırır; böylece Orhan Kemal, istemediği bir sürgünü yaşamak zorunda kalır. Sürgün hayatı, Öğütçü ailesi için zorlu günlerin başlangıcı olur:

Abdülkadir Kemali, ailesini yanına çağırır, ama geçim işini yoluna koyamaz. Epey sıkıntı çeker. Beyrut'ta Fıstıklı semtinde tek odalı bir evde oturmaktadır. Lübnanlı olmadığından avukatlık yapamaz. Eşinin bileziklerini bozdurur, on lira sermaye ile Burç alanına çıkan sokaklardan birinde bir lokanta açar. Fakat tutturamaz, bir süre sonra iflâs eder. Orhan Kemal'i çalıştırmak zorunda kalır. İbrahim Efendi adlı bir tanıdığı yardımıyla Matmaat'ül Haceriye'ye yerleştirir.

Orhan Kemal basımevine işçi olarak girer. Görevi, kâğıt kesme makinesinde kol çevirmektir. Haftalığı yüz elli kuruştur (Bezirci, 2003: 18).

Yabancı bir ülkede yaşamanın zorluklarından bıkan Orhan Kemal, doğduğu yerleri -Adana'yı- özler. Babasının onayıyla 1932 yılında Adana'ya döner; babaannesiyile kalır. Bu yıllar, Orhan Kemal'in baba baskısından kurtulup başıboş bir hayat sürdürdüğü yıllara işaret eder.

İlk Gençlik Yılları

Orhan Kemal'in Adana'ya dönüş yaptığı 1932 yılı, aynı zamanda onun ilk gençlik yıllarıdır. Yazar, artık 18 yaşında genç bir delikanlıdır. "Memlekete dönüşün sarhoşluğu ve baba baskısının sona erişinin verdiği rahatlık duygusu ile Orhan Kemal, kendini aşk ve futbol merkezli bir yaşamın içinde bulur" (Eliuz, 2004: 5). Şartların getirdiği bu özgürlük, Orhan Kemal'i serbest bir yaşam biçimine sürükler. "Adana'da Adana İdman Yurdu ve Seyhan Spor'da top koşturmaktadır. Takımdaki yeri sağ açıktır" (Öğütçü, 2014: 18). Âşık olduğu bir kızın ısrarıyla yarıda bıraktığı eğitimini tamamlamak istese de ekonomik sıkıntılar ve sevdiği kızın başkasıyla görüşmesi bunu imkânsız kılar. Eğitim hayatı, ortaokul üçe kadar sürer. Sert ve disiplinli bir mizaca sahip olan Abdülkadir Kemali Bey, oğlunu daha çocukken evinde eğitime tabi tutar; çok istemesine rağmen şartların elverişsizliğinden dolayı oğlu, kendisi gibi okuyamaz. İlerleyen yıllarda ise Orhan Kemal için en büyük okul, hapisanede tanışacağı, edebiyat ve Fransızca dersler alacağı Nâzım Hikmet olacaktır. Orhan Kemal'in Adana yılları çalışmayla devam eder. Yazar;

babasının arkadaşı vasıtasıyla Milli Mensucat Fabrikası'nın muhasebe servisinde 24 lira 95 kuruşa çalışmaya başlar, kitaplarda adı geçen kâtiptir artık.

Kazandığı paraları dilediğince harcayarak hayatı doludizgin yaşamakta, geceleri sarhoş bile olsa felsefe, sosyoloji, edebiyat kitaplarını

bol bol okumakta, dünya klasiklerini, daha çok da Maksim Gorki'yi sevmektedir. Çeşitli şairlerin üsluplarını kavrayarak onlar gibi şiiirler yazmaya başlar (Öğütçü, 2014: 19).

Fabrikadaki işi Orhan Kemal için hayatın önemli eşiklerinden birini geçmek için vasıta olur. Yazar, burada işçi olarak çalışan Nuriye'ye âşık olur. Nuriye Hanım'la evlenen Orhan Kemal, ölümüne dek eşiyile birlikte yaşar. Orhan Kemal, bu fabrikada işçi dünyasını da yakından tanır; onlarla dostluklar kurar; buradaki izlenimleri ilerleyen zamanlarda sanatı için birer malzemeye dönüşecektir.

Askerliğe Alınması ve İlk Mahkûmiyeti

“Orhan Kemal, kızı Yıldız'ın Nisan 1938'de doğumundan yirmi gün sonra, askere çağrılır. Bedelci olarak Niğde'ye gönderilir. Orada altı ay askerlik yapacaktır” (Bezirci, 2003: 24). Orhan Kemal, askerlik döneminde, ilgi duyduğu Nâzım Hikmet'in şiir kitaplarını yanında bulundurur. Aynı şekilde Rus yazar Maksim Gorki'nin eserlerini de okur. Orhan Kemal, bu iki sanatçının kitaplarını okumak ve bunların propagandasını yapmak suçlamasına maruz kalır; terhisine kısa bir süre kala tutuklanır. Yapılan yargılama sonucunda beş yıl hapis cezası alır. “Kayseri'de cezasını çekmeye başlar. Bu sırada babası, Haziran 1939'da yurtdışından döner. Ağustos 1939'da Adana Cezaevi'ne nakledilir” (Öğütçü, 2014: 25). Daha sonra ise Abdülkadir Kemali Bey'in Bergama'ya tayini çıkar; Kemali Bey, oğlunun da yakınında olmasını istemesinden dolayı, Bursa Cezaevi'ne gönderilmesi için girişimlerde bulunur; sonuç alır; Orhan Kemal, 1940 yılında Bursa Cezaevi'ne nakledir.

Bir Dönüm Noktası: Nâzım Hikmet'le Tanışma

Orhan Kemal'in nakledildiği Bursa Cezaevi'ne Nâzım Hikmet de aynı yıllarda gelir. Nâzım gelmeden şöhreti hapishaneye çoktan ulaşmıştır. Orhan Kemal ve arkadaşları, büyük şairi karşılaşmanın heyecanı içindedir:

“Müdürün oda kapısında çevik bir gıcirtı, kapı açıldı. Nefesimi

kesmiş, gözlerimi kısmışım... Bir heykel sükûnu içinde, azametli bir mermer heykel bekliyorum...

Bir an yüz yüze geliyoruz, sonra göz göze... Mavi mavi gülüyordu. Bu gülüş kesinlikle bir çocuğu hatırlatıyor... Temiz, taze, sıhhatli ve dost! (Orhan Kemal, 2014: 13-14).

Hapishanede herkes tarafından tanınan şöhretli bir şair olmasına rağmen Nâzım Hikmet, mütevazı yönüyle mahkûmlara yaklaşıp. “Ben Nâzım Hikmet” diye kendini tanıtan şair, o zamanki ismi Raşit olan Orhan Kemal’le aynı koğuştaki kalır. Nâzım Hikmet’le aynı koğuştaki kalmak Orhan Kemal’in tüm hayatına etki eden yolun başlangıcıdır. Yazdığı şiirleri Nâzım’a okuyan yazar, ummadığı bir tepkiyle karşılaşır; şiirleri taklit ve yapmacık bulunur. Şiir türünde Nâzım’dan istediği övgüyü alamaz; ancak yazmış olduğu bir “roman başlangıcı”nın Nâzım Hikmet’in eline geçmesiyle kaderi değişir. Usta şair, Orhan Kemal’in düzyazıdaki yeteneğini keşfeder ve onu hikâye türüne yönlendirir:

“Bir başka gün eline bir “roman başlangıcı”m geçer. Okur. O sıra ben hapishane avlusundayım. Ayaklarında takunyalar, koşarak, heyecanla geldi. Âdeta soluk soluğa sordu:

“Siz mi yazdınız bunu?”

Çekinerek, “Evet...” dedim.

“Birader,” dedi, “neden bahsetmediniz bundan. Siz düzyazı yazın düzyazı!”

Hayretler içindeydim. O, uzun uzun anlattı, sonra bir “küçük hikâye” denememi söyledi. Edebiyatımızın, kurallarıyla hemen hiç uğraşmadığım, en yabancı olduğu bölüm hikâyecilik bölümüydü.

Nâzım, “Daha iyi,” diyordu, “hiç kimsenin tesirine kapılmadan, kendinize has şekli bulursunuz!” (Orhan Kemal, 2014: 31).

Yazar, bu anları Nâzım Hikmet’le 3,5 Yıl adlı eserinde uzunca anlatır. Bu eser, Nâzım Hikmet’in Orhan Kemal üzerindeki emeklerine bir teşekkürdür. Bu anı kitabında Nâzım’ın yazar üzerindeki tesirini birçok açıdan görmek mümkündür.